

แนะนำศัพท์กฎหมาย ภาษาต่างประเทศ

ศัพท์กฎหมายฝรั่งเศส

ศูนย์ศึกษากฎหมายฝรั่งเศส*

คำศัพท์กฎหมายฝรั่งเศสที่ศูนย์ศึกษากฎหมายฝรั่งเศสรวบรวมและเผยแพร่ในวารสารนิติศาสตร์ แต่ละเล่มจะประกอบด้วยคำศัพท์กฎหมายในสาขากฎหมายต่าง ๆ รวม 4 สาขา ได้แก่

- กฎหมายแพ่ง (Droit civil)
- กฎหมายอาญา (Droit pénal)
- กฎหมายพาณิชย์และธุรกิจ (Droit commercial et Droit des affaires)
- กฎหมายมหาชน/กฎหมายปกครอง (Droit public/Droit administratif)

อนึ่ง คำศัพท์กฎหมายฝรั่งเศสที่เผยแพร่มีไม่เพียงการแปลคำศัพท์กฎหมายฝรั่งเศสเป็นภาษาไทยเท่านั้น หากแต่ยังมีคำอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับคำศัพท์นั้น ๆ โดยสังเขป และข้อมูลกฎหมายและ/หรือตัวอย่างคดีความที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลความรู้แก่ผู้อ่านอีกด้วย

* ศูนย์ศึกษากฎหมายฝรั่งเศสมีวัตถุประสงค์ประการหนึ่งในการทำหน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลและศึกษาวิจัย คณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ศึกษากฎหมายฝรั่งเศสจึงมีนโยบายที่จะรวบรวมและเผยแพร่ “ศัพท์กฎหมายฝรั่งเศส”

ศูนย์ศึกษากฎหมายฝรั่งเศสหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคำศัพท์กฎหมายฝรั่งเศสที่เผยแพร่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านทุกท่าน และหากมีความผิดพลาดประการใด ศูนย์ศึกษากฎหมายฝรั่งเศสพร้อมรับฟังเพื่อที่จะนำไปปรับปรุงการดำเนินการให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

กฎหมายแพ่ง (Droit civil)¹

« Immeubles » (อิม-เมียร์บล)

Immeubles เป็นคำศัพท์ในทางกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แปลเป็นคำไทยว่า “อสังหาริมทรัพย์” แต่มีแนวคิดหลายประการที่แตกต่างไปจากกฎหมายไทย

การแบ่งแยกประเภทของทรัพย์สินออกเป็นสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์นี้ แม้มีที่มาจากหลักกฎหมายโรมัน แต่กฎหมายโรมันให้ความสำคัญกับการแบ่งทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์ประการอื่นยิ่งกว่าหลักเกณฑ์เรื่องสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์นี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง *res Mancipi* (ทรัพย์สินที่สำคัญ) และ *res nec Mancipi* (ทรัพย์สินที่ไม่สำคัญ)

ต่อมาในสมัยกลาง การแบ่งประเภทของทรัพย์สินออกเป็นสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์กลายเป็นการแบ่งที่สำคัญกว่าการแบ่งแบบเดิมในสมัยโรมัน โดยมีการใช้หลักเกณฑ์สองประการในการแยกความแตกต่างระหว่างสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์คือ ประการที่หนึ่ง หลักเกณฑ์ในทางสภาพแห่งทรัพย์สินทางกายภาพ สังหาริมทรัพย์จะเป็นเรื่องสิ่งของที่อยู่ในทางกายภาพอาจเคลื่อนย้ายได้ และแตกต่างกับอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นเรื่องสิ่งของที่ไม่อาจเคลื่อนย้ายได้ และประการที่สอง หลักเกณฑ์ซึ่งใช้แนวคิดในทางเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยมูลค่าทางเศรษฐกิจของทรัพย์สิน ตามหลักกฎหมายสมัยเก่าของฝรั่งเศส ความมั่งคั่งปรากฏอยู่ในในแวดวงการเกษตร ได้แก่ ความมั่งคั่งที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน ความหมายของอสังหาริมทรัพย์จึงมีได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะสิ่งที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ตามลักษณะในทางกายภาพเท่านั้น หากแต่รวมไปถึงสิ่งที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ตามลักษณะในทางกายภาพ แต่เมื่อพิจารณาตามแนวคิดในทางเศรษฐศาสตร์เมื่อมีความเกี่ยวพันแน่นแฟ้นในลักษณะที่เมื่อพิจารณาพร้อมกับที่ดินแล้วจะปรากฏเป็นความมั่งคั่งเช่นนั้น จึงไม่สมควรแยกออกจากตัวที่ดินและกำหนดให้เป็นอสังหาริมทรัพย์ด้วย

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส วางหลักเกณฑ์ในเชิงบูรณาการหลักกฎหมายสมัยใหม่กับหลักกฎหมายดั้งเดิมของฝรั่งเศสเข้าด้วยกัน ดังนั้น อสังหาริมทรัพย์ตามกฎหมายฝรั่งเศสจึงมีความหมายกว้างกว่าที่ปรากฏตามหลักกฎหมายไทย กล่าวคือ อสังหาริมทรัพย์ตามกฎหมายฝรั่งเศสมีดังนี้

- (1) อสังหาริมทรัพย์โดยสภาพ
- (2) อสังหาริมทรัพย์โดยวัตถุประสงค์แห่งการใช้
- (3) อสังหาริมทรัพย์โดยวัตถุประสงค์แห่งการปรับใช้ครอบคลุมไปถึง (*immeubles par l'objet auquel ils s'appliquent*)
- (4) อสังหาริมทรัพย์ตามกฎหมายพิเศษ

¹ กรรมการผู้รับผิดชอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์ และ อาจารย์ ดร. เอมภา เตชะอภัยคุณ

อสังหาริมทรัพย์โดยสภาพ ได้แก่ ที่ดินและสิ่งที่ยึดติดกับที่ดินหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินตามลักษณะในทางกายภาพ เช่น สิ่งปลูกสร้าง ไม่ว่าจะเป็นลักษณะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น ค่ายทหาร บ้านพักคนงาน สิ่งเพาะปลูกตรากบเท่าที่ยังไม่มีการเก็บเกี่ยว ส่วนใดที่ตัดออกจากต้นแล้ว ส่วนนั้นเป็นสังหาริมทรัพย์

อสังหาริมทรัพย์โดยวัตถุประสงค์แห่งการใช้ เป็นไปตามหลักการว่าอุปกรณ์ติดติดไปกับทรัพย์สินประธาน จึงสมควรให้สิ่งของบางอย่างที่แม้ในทางกายภาพอาจเคลื่อนย้ายได้แต่ให้ติดติดไปกับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง ภายใต้เงื่อนไขหลักเกณฑ์ว่าต้องมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นเชื่อมโยงกับทรัพย์สินประธานนั้นด้วย นอกจากนี้ศาลยุติธรรมฝรั่งเศสยังกำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมด้วยว่าสังหาริมทรัพย์ที่กลายเป็นอสังหาริมทรัพย์ในเวลาต่อมานี้จะต้องเป็นสิ่งที่ยึดเป็นและขาดเสียมิได้สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นด้วย วัตถุประสงค์แห่งการใช้แบ่งออกเป็นสามกรณีใหญ่ ๆ คือ

(ก) วัตถุประสงค์แห่งการใช้ทางการเกษตร เช่น สัตว์ที่ใช้ในการเพาะปลูก เครื่องมือเกษตร เครื่องจักรทางการเกษตร เครื่องคั้นน้ำหรือน้ำมันที่เป็นผลผลิตทางการเกษตร ถึงเก็บผลผลิตทางการเกษตร เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ที่เลี้ยงผึ้ง ที่เลี้ยงนกพิราบ

(ข) วัตถุประสงค์แห่งการใช้ทางอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องมือที่จำเป็นในการหลอมโลหะ ทำเครื่องเขียน และโรงงานอื่น รวมทั้งวัตถุดิบ รางเลื่อน สัตว์ที่ใช้ในโรงงาน พาหนะที่จำเป็นในโรงงาน

(ค) วัตถุประสงค์เพื่อการอยู่อาศัย เช่น ของตกแต่งบ้านที่นำไปติดกับผนังด้วยปูนหรือฉีกกับผนังบ้านโดยวิธีอื่นใด กระบอกน้ำเกลือ ภาชนะตกแต่งตู้บ้าน รูปปั้น

อสังหาริมทรัพย์โดยวัตถุแห่งการปรับใช้ครอบคลุมไปถึง (immeubles par l'objet auquel ils s'appliquent) หมายถึงทรัพย์สินอื่นเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์นั่นเอง เป็นกรณีทรัพย์สินที่แม้เป็นวัตถุไม่มีรูปร่างแต่มีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์ เช่น สิทธิเก็บกิน การจำยอม หรือสิทธิฟ้องคดีเพื่อบังคับตามทรัพย์สินดังกล่าว รวมทั้งสิทธิฟ้องคดีเรียกคืนทรัพย์สินตามหลักกรรมสิทธิ์ที่มีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์

อสังหาริมทรัพย์ตามกฎหมายพิเศษ เช่น ตามรัฐบัญญัติลงวันที่ 28 ตุลาคม 1946 ค่าชดเชยความเสียหายจากภัยสงคราม แม้เป็นทรัพย์สินที่เป็นเงิน แต่กฎหมายให้ถือว่าเป็นอสังหาริมทรัพย์เนื่องจากจ่ายให้เป็นของแทนอสังหาริมทรัพย์ที่เสียหายไปอันเนื่องมาจากสงครามเป็นเหตุตามหลักช่วงทรัพย์สิน

« Meubles » (มีร์เบล)

Meubles เป็นคำศัพท์ในทางกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แปลเป็นคำไทยว่า “สังหาริมทรัพย์” แต่มีแนวคิดหลายประการที่แตกต่างไปจากกฎหมายไทยเช่นเดียวกัน

สังหาริมทรัพย์ตามกฎหมายฝรั่งเศส มีหลักการเบื้องต้นเช่นเดียวกับที่ปรากฏในกฎหมายไทยว่าได้แก่สิ่งที่ไม่ใช่สังหาริมทรัพย์ แต่กฎหมายฝรั่งเศสกำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมในรายละเอียดแตกต่างออกไป โดยสังหาริมทรัพย์ตามกฎหมายฝรั่งเศสมีได้ดังนี้

- (1) สังหาริมทรัพย์โดยสภาพ
- (2) สังหาริมทรัพย์โดยการคาดหวังล่วงหน้า (meubles par anticipation)
- (3) สังหาริมทรัพย์โดยวัตถุแห่งการปรับใช้ครอบคลุมไปถึง (ทรัพย์สินอื่นเกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์)

(4) สังหาริมทรัพย์ตามที่กฎหมายกำหนด

สังหาริมทรัพย์โดยสภาพ ได้แก่ทรัพย์สินที่อาจเคลื่อนย้ายจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งได้ เช่น สัตว์ เพอร์เนเจอร์ตกแต่งบ้าน รถยนต์ วัสดุก่อสร้าง

สังหาริมทรัพย์โดยการคาดหวังล่วงหน้า (meubles par anticipation) แม้ในทางกายภาพมีลักษณะเป็นอสังหาริมทรัพย์อยู่ในขณะนั้นแต่กำลังจะเปลี่ยนสภาพเป็นสังหาริมทรัพย์ในอนาคตอันใกล้ เช่น ผลผลิตทางการเกษตรที่กำลังจะเก็บเกี่ยว การซื้อขายพืชผลทางการเกษตรในขณะที่ยังมิได้ทำการเก็บเกี่ยวจึงเป็นการซื้อขายสังหาริมทรัพย์ เศรษฐกิจที่ตกลงซื้อขายก่อนการทុบบ้าน เป็นต้น

สังหาริมทรัพย์โดยวัตถุแห่งการปรับใช้ครอบคลุมไปถึง (ทรัพย์สินอื่นเกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์) ได้แก่สังหาริมทรัพย์ไม่มีรูปร่าง เช่น ทรัพย์สินทางปัญญา การมีกลุ่มลูกค้าในการประกอบวิชาชีพอิสระหรือกิจการค้าขาย สิทธิเก็บกินเหนือสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น สิทธิทางหนี้ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ สิทธิฟ้องคดีเพื่อบังคับตามทรัพย์สินหรือสังหาริมทรัพย์หรือสิทธิทางหนี้

สังหาริมทรัพย์ตามที่กฎหมายกำหนด มีหลายกรณี เช่น กรณีที่ 1 สิทธิอันเกี่ยวกับการนำอสังหาริมทรัพย์ไปเป็นประกันหนี้ยืมเงินโดยโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่เจ้าหนี้และผู้ยืมจ่ายค่าตอบแทนให้เจ้าหนี้เป็นคราว ๆ โดยที่ลูกหนี้ยืมมีสิทธิชำระต้นเงินคืนเมื่อใดก็ได้ ซึ่งกระทำกันมาตั้งแต่สมัยกลางเนื่องจากในขณะนั้นมีกฎหมายห้ามการคิดดอกเบี้ย ทั้งนี้ หากผู้ยืมไม่ชำระหนี้ตามกำหนดเวลาเจ้าหนี้ใช้สิทธิบังคับคดีได้จากตัวทรัพย์สินที่เป็นประกันนั้น กรณีที่ 2 สิทธิในหุ้นซึ่งถึงกำหนดชำระในกิจการของห้างหุ้นส่วนบริษัท กฎหมายให้ถือว่าเป็นสังหาริมทรัพย์ในระหว่างผู้ถือหุ้นตราบเท่าที่ยังดำเนินกิจการในลักษณะห้างหุ้นส่วนบริษัทนั้นอยู่

« l'obligation alimentaire » (โอ-บลี-กา-ซี-ยง-อา-ลิ-มอ-ง-แตร์)

l'obligation alimentaire หน้าที่อุปการะเลี้ยงดู

กฎหมายแพ่งของสาธารณรัฐฝรั่งเศส กำหนดหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูระหว่าง คู่สมรส คู่ชีวิต และบิดามารดากับบุตรโดยหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูนี้เป็นหน้าที่ที่ทั้งสองฝ่ายมีต่อกัน (réciproque)² อีกทั้งหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูในส่วนของบุตรที่มีต่อบิดามารดาอาจขยายไปยังปู่ย่าตายาย (grand –

² Code civil article 205.

parents) หรือ บิดามารดาเลี้ยง (beaux-parents) โดยหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายกำหนด ไม่ได้จำกัดเฉพาะการให้อาหาร (ในคำภาษาฝรั่งเศส aliment แปลว่าอาหาร) อย่างไรก็ตามหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูในทางกฎหมาย คือ การดูแลอุปการะเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคล (besoins fondamentaux) ไม่ว่าจะเป็น อาหาร เครื่องแต่งกาย (habillement) การรักษาสุขภาพ (soins) หรือ ที่อยู่อาศัย (logement) โดยในการให้ค่าอุปการะเลี้ยงดู (pension alimentaire) อาจเป็นการให้ในรูปแบบของการโอนเงินสด หรือการให้ตามข้อเท็จจริง เช่น การให้ที่พักอาศัย การกำหนดค่าอุปการะเลี้ยงดูต้องมีความเหมาะสมต่อฐานะของผู้ให้ที่มีหน้าที่และสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับในฐานะเจ้าหนี้

บุคคลที่มีสิทธิหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูระหว่างกัน ประกอบด้วย

- คู่สมรส (époux)³ หน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูสิ้นสุดลงเมื่อมีการหย่า (divorce) หรือในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิตและการเสียชีวิตของบุตรที่เกิดในระหว่างสมรส ในกรณีที่ทั้งสองไม่มีบุตร หน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูสิ้นสุดเมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต⁴ อย่างไรก็ตามในกรณีที่มีการแยกกันอยู่ (separation de corps) ยังถือว่าทั้งสองยังมีสถานะเป็นคู่สมรส ดังนั้นจึงยังคงมีหน้าที่อยู่⁵ ในกรณีการหย่า คู่สมรสฝ่ายหนึ่งสามารถเรียกให้อีกฝ่ายชำระค่าชดเชย (prestation compensatoire) เพื่อชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงจากการหย่ากรณีนี้เทียบได้กับ ค่าเลี้ยงชีพตามกฎหมายไทย

- คู่ชีวิตที่จดทะเบียน (partenaires partenaires pacsés) เมื่อมีการจดทะเบียนคู่ชีวิตแล้ว (Pacs) คู่ชีวิตที่จดทะเบียนมีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกันโดยที่หน้าที่นี้จะสิ้นสุดลงด้วยการเลิกทะเบียนคู่ชีวิต ทั้งนี้ หากบุคคลเป็นคู่รักที่อยู่ร่วมกันตามข้อเท็จจริง (concubins) จะไม่มีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกันตามกฎหมาย⁶

- บิดามารดาและปู่ย่าตายาย บุคคลกลุ่มนี้มีสิทธิได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากบุตรหลานที่เป็นผู้สืบสันดานเพื่อตอบสนองความจำเป็น⁷ ตัวอย่างเช่น การขอให้บุตรหลานชำระค่าที่พักอาศัยในบ้านคนชรา อย่างไรก็ตามบุตรหลานอาจจะขอปฏิเสธหน้าที่ในการอุปการะทั้งหมดหรือบางส่วน หากพิสูจน์ได้ว่าตนเองไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดู หรือบิดามารดาไม่ได้ทำหน้าที่อุปการะเลี้ยงดู⁸

³ Code civil article 212.

⁴ Le site officiel d'administration française, "Obligation alimentaire liée au mariage : époux(se), beaux-parents," สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2561, จาก <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1196>.

⁵ Code civil article 303.

⁶ Ministère des Solidarités et de la Santé, "Personnes tenues à l'obligation alimentaire," สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2561, จาก <http://solidarites-sante.gouv.fr/affaires-sociales/familles-enfance/droits-et-aides/petite-enfance-aides-sociales-et-financieres/article/les-personnes-tenues-a-l-obligation-alimentaire>.

⁷ Code civil article 205.

⁸ Code civil article 207.

- บิดามารดาของคู่สมรส (beaux- parents) และบิดามารดาเลี้ยง⁹
 - บุตรผู้เยาว์ (enfants mineurs) ในกรณีที่บุตรมีสถานะเป็นผู้เยาว์ บิดามารดามีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่บุตรไม่ว่าจะเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย บุตรตามข้อเท็จจริง หรือบุตรบุญธรรม¹⁰ ซึ่งโดยหลักแล้วหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูบุตรจะสิ้นสุดลงเมื่อบุตรบรรลุนิติภาวะ อย่างไรก็ตามหน้าที่ในการให้การศึกษายังคงมีอยู่แม้บุตรจะบรรลุนิติภาวะ (enfants majeurs) หากเป็นกรณีที่บุตรมีความจำเป็นศึกษาต่อ¹¹ นอกจากนี้ บิดามารดาอาจมีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูที่บรรลุนิติภาวะแล้ว หากบุตรไม่สามารถดูแลตนเอง ในกรณีที่บิดามารดาไม่สามารถอุปการะช่วยเหลือบุตรได้ ปู่ย่าตายายมีหน้าที่ต้องดูแลอุปการะแทน

หากบิดามารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ดำเนินการชำระหนี้อุปการะเลี้ยงดู อีกฝ่ายสามารถเรียกให้ฝ่ายที่ไม่ชำระหนี้มาร่วมอุปการะเลี้ยงดูบุตรได้

ในกรณีที่บุคคลซึ่งมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูปฏิเสธไม่อุปการะเลี้ยงดูให้ความช่วยเหลือ ฝ่ายที่มีสิทธิได้รับการอุปการะเลี้ยงดูสามารถใช้สิทธิฟ้องร้องต่อศาลเพื่อเรียกให้อีกฝ่ายชำระค่าอุปการะเลี้ยงดู¹² ในกรณีที่ผู้ที่มีหน้าอุปการะปฏิเสธไม่ชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูติดต่อกันเป็นระยะเวลา 2 เดือน บุคคลนั้นมีความรับผิดชอบทางอาญาในฐานะละทิ้งครอบครัว (abandon de famille) ซึ่งมีโทษจำคุก 2 ปี และปรับ 15,000 ยูโร¹³

กฎหมายอาญา (Droit pénal)¹⁴

« Infraction » (แอง-ฟรັค-ซี-ยง)

Infraction หมายถึง ความผิดอาญา ซึ่งเทียบได้กับคำว่า “Crime” ในภาษาอังกฤษ ความผิดอาญา (Infraction) ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส แบ่งแยกได้เป็น 3 ประเภท คือ Crime Délit และ Contravention ซึ่งการแบ่งแยกความผิดอาญาเป็น 3 ประเภทสร้างประโยชน์หลายประการ¹⁵ กล่าวคือ

- 1) ทำให้ทราบถึงประเภทของโทษที่หนักเบาต่างกัน
- 2) ทำให้ทราบถึงศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาและวิธีพิจารณาความที่เคร่งครัดต่างกัน

⁹ Code civil article 206.

¹⁰ Code civil article 203.

¹¹ Code civil article 371.

¹² Code civil article 207.

¹³ Code Pénal article 227-3.

¹⁴ กรรมการผู้รับผิดชอบ คือ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ รองศาสตราจารย์ ดร. ปกป้อง ศรีสนิท

¹⁵ Jean Pradel, *Droit Pénal Général*, (Paris : Cujas, 2002), p.241.

3) การพยายามกระทำความผิดสามารถลงโทษได้ในความผิดประเภท Crime แต่หากเป็นความผิดประเภท Délit การพยายามกระทำความผิดอาจถูกลงโทษได้เฉพาะที่กฎหมายกำหนดไว้โดยชัดแจ้งเท่านั้น ในขณะที่ความผิดประเภท Contravention การพยายามกระทำความผิดไม่ถูกลงโทษ (ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 121-4)

4) ในความผิดประเภท Crime และ Délit อาจลงโทษผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด (Complicité) ได้ทุกประเภท แต่ในความผิด Contravention จะลงโทษผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดได้เฉพาะผู้ใช้เท่านั้น (ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 121-7 และ R.610-2)

5) ความผิดประเภท Crime ต้องการเจตนาในการกระทำความผิดเป็นองค์ประกอบภายใน ความผิด Délit อาจเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำโดยเจตนาหรือโดยประมาทก็ได้ตามที่กฎหมายกำหนด ในขณะที่ความผิด Contravention ผู้กระทำรับผิดอาญาได้แม้ไม่เจตนาหรือประมาท (ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 121-3)

6) การกระทำความผิดโดยคนฝรั่งเศสนอกประเทศฝรั่งเศสไม่อาจถูกลงโทษได้หากเป็นความผิดประเภท Contravention แต่กรณีเป็นความผิดประเภท Crime โดยหลักจะลงโทษคนฝรั่งเศสที่กระทำความผิดนอกประเทศฝรั่งเศสได้ และถ้าเป็นความผิดประเภท Délit จะลงโทษได้เช่นกันแต่มีเงื่อนไขในการลงโทษที่มากกว่า (ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-6 และ 113-8)

กฎหมายพาณิชย์และธุรกิจ (Droit commercial et des Affaires)¹⁶

« licenciement » (ไล-ซอง-ซี-มองต์)

licenciement เป็นคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมายแรงงาน ตามประมวลกฎหมายแรงงานของฝรั่งเศส (Code du Travail) อันแปลเป็นคำไทยว่า “การเลิกจ้าง”

licenciement หมายถึง การเลิกจ้าง เป็นการแสดงเจตนาเลิกสัญญาจ้างแรงงานโดยฝ่ายนายจ้าง เพื่อก่อให้เกิดผลเป็นการยกเลิกหรือระงับความสัมพันธ์ตามสัญญาจ้างแรงงาน อันทำให้ฐานะความเป็นนายจ้างและลูกจ้างสิ้นสุดลง โดยมีข้อพิจารณาบนพื้นฐานของความได้สัดส่วนระหว่างเสรีภาพของผู้ประกอบกิจการกับสิทธิในการจ้าง การคุ้มครองเจตนาของลูกจ้างและนายจ้าง โดยคำนึงถึงความมีอยู่แห่งเหตุผลที่ต้องระบุในจดหมายเลิกจ้าง จากการให้โอกาสชี้แจงแสดงเหตุผลก่อนเลิกจ้าง (Entretien Préalable)

แนวความคิดพื้นฐานแต่ดั้งเดิมเกี่ยวกับการเลิกจ้างถือว่า นายจ้างมีสิทธิเด็ดขาดในการเลิกจ้างโดยไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลในการใช้สิทธิเลิกจ้าง เนื่องจากนายจ้างเป็นเจ้าของกิจการอันทำให้

¹⁶ กรรมการผู้รับผิดชอบ คือ ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตรา วิเชียรชม ศาสตราจารย์ ดร. นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภูมินทร์ บุตรอินทร์

นายจ้างย่อมมีอำนาจบริหารจัดการกิจการของตนได้อย่างเต็มที่ แต่เมื่อสังคมพัฒนาสู่ความเป็นสังคมอุตสาหกรรมเพื่อพัฒนาทางเศรษฐกิจและเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดสถานการณ์ของการเลิกจ้างลูกจ้างเป็นจำนวนมากในขณะเดียวกัน อันก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายต่อลูกจ้างที่ต้องตกงานว่างงานเป็นจำนวนมากพร้อม ๆ กัน เพราะลูกจ้างซึ่งได้ถูกเลิกจ้างในสถานการณ์ดังกล่าวย่อมจะหางานทำใหม่ได้ยากเนื่องจากผู้ประกอบการอื่น ๆ ก็อาจมีปัญหาทางเศรษฐกิจและต้องการเลิกจ้างเพื่อลดจำนวนลูกจ้างอันเป็นการลดค่าใช้จ่ายของกิจการเช่นเดียวกันจึงไม่ต้องการจ้างลูกจ้างใหม่ และเมื่อลูกจ้างซึ่งได้ถูกเลิกจ้างจำนวนมากนั้นต้องตกงานว่างงานทำให้ขาดรายได้ที่เคยมี แต่ก็ยังมีความจำเป็นต้องดำรงชีพโดยหาทางออกไม่ได้ ก็อาจส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม จึงทำให้เกิดแนวความคิดพื้นฐานใหม่ที่ต้องควบคุมเสรีภาพในการแสดงเจตนาเลิกสัญญาของนายจ้างหรือควบคุมการใช้สิทธิเลิกจ้างของนายจ้าง โดยกำหนดให้นายจ้างต้องมีเหตุผลอันสมควรจึงจะสามารถใช้สิทธิเลิกจ้างได้ ดังปรากฏเป็นมาตรฐานสากลขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization - ILO) อันได้แก่ อนุสัญญา ฉบับที่ 158 ว่าด้วยการเลิกจ้าง ค.ศ. 1982 (Termination of Employment Convention) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดหลักการดังกล่าวไว้ในประมวลกฎหมายแรงงานฝรั่งเศสด้วย โดยมาตรา L 1235-3 ได้กำหนดให้นายจ้างต้องมีเหตุผลอันเป็นจริงและถึงขนาด (Cause Réelle et sérieuse) จึงจะสามารถใช้สิทธิเลิกจ้างได้ และยังได้กำหนดคุ้มครองเป็นพิเศษสำหรับการเลิกจ้างโดยเหตุทางเศรษฐกิจด้วย (มาตรา L 1235-7) กรณีนายจ้างใช้สิทธิเลิกจ้างโดยไม่มีเหตุผลที่เป็นจริงและถึงขนาด ก็จะทำให้การเลิกจ้างนั้นกลายเป็นการเลิกจ้างที่ไม่เป็นธรรม (Licenciement Abusif)

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการเลิกจ้าง ก็ย่อมก่อให้เกิดสิทธิแก่ลูกจ้างในการได้รับการบอกกล่าวล่วงหน้า (Période de Préalable ou Délai - congé) กรณีที่ลูกจ้างที่มีระยะเวลาการทำงานเกินกว่า 6 เดือน โดยกำหนดให้ได้รับการบอกกล่าวล่วงหน้า 1 เดือน สำหรับลูกจ้างซึ่งมีระยะเวลาการทำงานตั้งแต่เกิน 6 เดือนจนครบ 2 ปี และ 2 เดือน สำหรับลูกจ้างซึ่งมีระยะเวลาการทำงานเกิน 2 ปีขึ้นไป นอกจากนั้น ยังมีสิทธิได้รับค่าชดเชย (Indemnité de licenciement) ซึ่งอาจเป็นค่าชดเชยตามกฎหมาย (Indemnité Légale) หรือค่าชดเชยตามข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง (Indemnité Conventionnelle) ซึ่งอัตราค่าชดเชยตามกฎหมาย มีอัตราขั้นต่ำเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้าย 1 เดือน สำหรับลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานชนิดที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาการจ้างแน่นอน ซึ่งถูกเลิกจ้างโดยมิได้กระทำความผิดกรณีร้ายแรงและมีระยะเวลาการทำงานอย่างน้อย 8 เดือนติดต่อกัน หรืออาจเป็นค่าชดเชยตามข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างในกรณีที่มิใช่ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างกำหนดให้ลูกจ้างมีสิทธิได้รับค่าชดเชยซึ่งอัตราสูงกว่าอัตราค่าชดเชยตามกฎหมาย ก็ทำให้ลูกจ้างมีสิทธิได้รับเป็นค่าชดเชยตามข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างแทนค่าชดเชยตามกฎหมาย

« Contrat de Société » (กง-ตรา-เดอ-โซ-ซี-เอ-เต้)

Contrat de Société หมายถึง “สัญญาจัดตั้งบริษัท”

สัญญาจัดตั้งบริษัทเป็นเอกเทศสัญญาลักษณะหนึ่งที่ตกอยู่ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายแพ่ง (Code civil) (มาตรา 1832) และประมวลกฎหมายพาณิชย์ (Code de commerce) ตามประเภทต่าง ๆ ของบริษัท

สัญญาจัดตั้งบริษัทประกอบด้วยเงื่อนไขสำคัญสองประการ ได้แก่ เงื่อนไขทั่วไปทางสัญญา และเงื่อนไขเฉพาะของสัญญาจัดตั้งบริษัท

(1) เงื่อนไขทั่วไปทางสัญญา ซึ่งประกอบด้วยเงื่อนไขทั่วไปสามประการ ได้แก่

- การแสดงเจตนาหรือตกลงกันระหว่างผู้ลงทุน (associés) ซึ่งต้องปราศจากเหตุบกพร่องของการแสดงเจตนา เช่น การสำคัญผิด (l'erreur) หรือกลฉ้อฉล (le dol)

- ความสามารถตามกฎหมาย (la capacité) ของผู้ลงทุน และ

- วัตถุประสงค์ของการประกอบกิจการ (l'objet social) ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของการประกอบกิจการจะต้องเป็นการดำเนินกิจการที่ชอบด้วยกฎหมาย (un objet licite) และเป็นไปเพื่อประโยชน์ร่วมกัน (l'intérêt commun) ของผู้ลงทุน (มาตรา 1833 ประมวลกฎหมายแพ่ง)

(2) เงื่อนไขเฉพาะของสัญญาจัดตั้งบริษัท ซึ่งประกอบด้วย เงื่อนไขทางเนื้อหา และเงื่อนไขทางรูปแบบ

เงื่อนไขทางเนื้อหา ได้แก่

- ผู้ลงทุนจะต้องประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป แต่ทั้งนี้ ยกเว้นสำหรับกรณีบริษัทที่จัดตั้งขึ้นโดยบุคคลเพียงคนเดียว (Entreprise unipersonnelle à responsabilité limitée - EURL)

- เจตจำนงร่วมกันของผู้ลงทุนที่จะประกอบกิจการร่วมกัน (l'affectio societatis) เงื่อนไขทางด้านจิตใจ (l'élément moral) ประการนี้เป็นเงื่อนไขประการสำคัญต่อการจัดตั้งและการดำรงอยู่ของบริษัท กล่าวคือ เจตจำนงหรือความประสงค์ที่จะดำเนินกิจการร่วมกันเพื่อเป้าหมายเดียวกันอันได้แก่ การก่อให้เกิดและการแบ่งปันกำไร การมีอยู่หรือการสิ้นสุดลงของเจตจำนงดังกล่าวโดยทั่วไปย่อมพิจารณาจากพฤติการณ์ของผู้ลงทุน การลงทุนของผู้ลงทุน และการบริหารจัดการกิจการ

- หน้าที่ในการลงทุนหรือลงทุน กล่าวคือ หน้าที่ที่จะต้องนำสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาลงทุน (faire un apport) เพื่อแลกเปลี่ยนกับสิทธิในกิจการ (parts d'intérêts) หรือหุ้นของกิจการ (parts sociales ou actions) ทั้งนี้ สิ่งที่ผู้ลงทุนจะนำมาลงทุนหรือลงทุนในการประกอบกิจการร่วมกันอาจได้แก่ เงินสด ทรัพย์สิน สิทธิต่าง ๆ ความรู้ (des connaissances) ความชำนาญเฉพาะทาง (un savoir-faire) หรือแรงงาน (son travail) นอกจากนี้ ทรัพย์สินที่นำมาลงทุนอาจกระทำในลักษณะเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ (la propriété) ในทรัพย์สินนั้น หรือเป็นการโอนสิทธิครอบครอง (la jouissance) ในทรัพย์สินนั้นก็ได้

- การมีสิทธิหรือมีส่วนของผู้ลงทุนใน ส่วนแบ่งของผลประโยชน์ประกอบการ กล่าวคือ ผู้ลงทุนจะต้องมีสิทธิหรือมีส่วนในเงินส่วนแบ่งกำไร (les bénéfices) อันเกิดจากผลการประกอบกิจการของบริษัทในรูปของเงินปันผล (un dividende) นั่นเอง ทั้งนี้ ตามจำนวนส่วนลงทุนของผู้ลงทุนแต่ละคน (เว้นแต่จะได้ตกลงกันเป็นอย่างอื่น) ส่วนแบ่งกำไรอาจจ่ายในรูปของเงินสด (en numéraire) หรือทรัพย์สิน (en nature) เช่น หุ้นใหม่ของบริษัท หรือหุ้นของบริษัทอื่นที่บริษัทถือหุ้นอยู่ (มาตรา 1844-1 วรรคหนึ่ง ประมวลกฎหมายแพ่ง) ในส่วนของการร่วมเฉลี่ยขาดทุน (la contribution aux pertes) นั้น โดยทั่วไปแล้วมักจะเกิดขึ้นเมื่อมีการชำระบัญชี

อย่างไรก็ตาม การกำหนดให้ผู้ลงทุนคนใดคนหนึ่งมีสิทธิได้รับเงินส่วนแบ่งกำไรทั้งหมดของบริษัทหรือไม่ต้องร่วมเฉลี่ยในผลขาดทุนของบริษัทแต่อย่างใด หรือในทางกลับกัน การกำหนดให้ผู้ลงทุนคนใดคนหนึ่งไม่มีสิทธิได้รับเงินส่วนแบ่งกำไรของบริษัทเลยหรือต้องแบกรับผลขาดทุนทั้งหมดของบริษัทแต่เพียงผู้เดียว กฎหมายให้ถือว่าข้อกำหนดเช่นนั้นไม่มีผลใช้บังคับ (réputées non écrites) (มาตรา 1844-1 วรรคสอง ประมวลกฎหมายแพ่ง) ข้อกำหนดดังกล่าวมีชื่อเรียกในภาษาฝรั่งเศสว่า « les clauses léonines »

เงื่อนไขทางรูปแบบ ได้แก่ การจดทะเบียนตราสารจัดตั้งบริษัท (les statuts) ตราสารจัดตั้งบริษัทจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร นอกจากนี้ ในกรณีที่มีการนำทรัพย์สินประเภทอสังหาริมทรัพย์มาลงหุ้น ตราสารจัดตั้งบริษัทจะต้องกระทำโดยผ่านการรับรองของเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภท notaire (un acte notarié) ในกรณีที่ไม่มีทรัพย์สินประเภทอสังหาริมทรัพย์เป็นส่วนลงหุ้น ตราสารจัดตั้งอาจกระทำเป็นตราสารที่จัดทำโดยผู้ลงทุน (un acte sous seing privé) หรือตราสารที่จัดทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ (un acte authentique) ก็ได้

ประมวลกฎหมายแพ่ง (มาตรา 1835) (สำหรับบริษัททุกประเภท) และประมวลกฎหมายพาณิชย์ (มาตรา L. 210-2) (สำหรับบริษัททางพาณิชย์) ได้กำหนดรายการที่จำเป็นต้องระบุในตราสารจัดตั้งบริษัท ได้แก่ รูปแบบของบริษัท วัตถุประสงค์ของบริษัท ชื่อบริษัท (la dénomination sociale) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ (le siège social) จำนวนทุนของบริษัท (le montant du capital social) และกำหนดเวลาประกอบกิจการของบริษัท (la durée de la société) ซึ่งจะต้องไม่เกิน 99 ปี

กฎหมายมหาชน/กฎหมายปกครอง (Droit public/Droit administratif)¹⁷

« La loi de finances » (ลา-ลัว-เดอ-ฟิ-น็องซ์)

La loi de finances เป็นคำศัพท์ทางกฎหมายการคลัง แปลเป็นคำไทยว่า “รัฐบัญญัติงบประมาณ”

¹⁷ กรรมการผู้รับผิดชอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุปรียา แก้วละเอียด และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิรมัย พิศแซ มั่นจิตร

ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส รัฐบัญญัติงบประมาณแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ รัฐบัญญัติงบประมาณประจำปี รัฐบัญญัติงบประมาณแก้ไขเพิ่มเติม รัฐบัญญัติปิดปีงบประมาณ และรัฐบัญญัติงบประมาณกรณีที่มีสถานการณ์พิเศษ

รัฐบัญญัติงบประมาณประจำปี (La loi de finances initiale) เป็นกฎหมายงบประมาณที่สำคัญที่สุดเนื่องจากเป็นกฎหมายที่อนุญาตให้รัฐจัดเก็บรายได้และอนุญาตให้หน่วยงานของรัฐต่าง ๆ นำไปใช้จ่าย ตลอดจนเป็นกฎหมายที่อนุญาตให้มีการก่อหนี้สาธารณะ โดยรัฐบัญญัติงบประมาณประจำปีจะมีผลใช้บังคับภายในปีงบประมาณ กล่าวคือ ปีงบประมาณของฝรั่งเศสเริ่มตั้งแต่ 1 มกราคมถึง 31 ธันวาคมของปี นั้น

รัฐบัญญัติงบประมาณแก้ไขเพิ่มเติม (Les lois de finances rectificatives) เป็นกฎหมายที่ออกเพื่อมาแก้ไขเปลี่ยนแปลงงบประมาณระหว่างปีงบประมาณ รัฐบัญญัติงบประมาณแก้ไขเพิ่มเติม จึงมีลักษณะที่สำคัญสองประการ กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของรัฐบัญญัติงบประมาณประจำปี และเป็นกฎหมายที่ให้ความเห็นชอบหรือให้สัตยาบันการดำเนินการไปก่อนหน้านี้ในระหว่างปีงบประมาณโดยการออกกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งผลเป็นการแก้ไขรัฐบัญญัติงบประมาณประจำปี เช่น การออกรัฐกฤษฎีกาอนุญาตให้รัฐบาลสามารถใช้เงินเกินกว่าที่วงเงินกำหนดไว้ในรัฐบัญญัติงบประมาณประจำปีไปก่อน กรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน (Décret d'avance) เป็นต้น

รัฐบัญญัติปิดปีงบประมาณ (La loi de règlement) กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นหลังจบกระบวนการทางงบประมาณเพื่อเป็นการประเมินผลการจัดเก็บรายได้และการใช้จ่ายงบประมาณ กล่าวคือ กฎหมายฉบับนี้จะแสดงจำนวนงบประมาณที่แน่นอนทั้งส่วนรายได้ที่จัดเก็บได้และรายจ่ายที่ได้ใช้จ่ายไป พิจารณายอดสุทธิของงบประมาณและของเงินคงคลัง

รัฐบัญญัติงบประมาณกรณีที่มีสถานการณ์พิเศษ เป็นกรณีที่รัฐบาลเห็นว่าร่างรัฐบัญญัติงบประมาณประจำปีจะไม่สามารถออกได้ทันก่อนวันเริ่มปีงบประมาณ รัฐบาลอาจขออนุมัติต่อรัฐสภาเป็นกรณีฉุกเฉินเพื่ออนุญาตให้มีการจัดเก็บภาษีและเพื่อตรารัฐกฤษฎีกาให้รัฐบาลสามารถใช้จ่ายเงินสำหรับรายการรายจ่ายเดิมที่รับการอนุมัติไว้แล้วได้ รัฐบาลสามารถเสนอร่างรัฐบัญญัติงบประมาณประจำปีโดยวิธีการพิเศษได้ แต่อย่างไรก็ดี ยังไม่ปรากฏว่ามีการใช้แนวทางดังกล่าวเลยในยุคสาธารณรัฐที่ 5

กฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่บัญญัติเรื่องรัฐบัญญัติงบประมาณที่สำคัญได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสลงวันที่ 4 ตุลาคม 1958 (Constitution de la République française du 4 octobre 1958) และรัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยรัฐบัญญัติงบประมาณ ค.ศ. 2001 (La Loi organique n° 2001-692 du 1er août 2001 relative aux lois de finances : La LOLF)

« Budget » (บูต-เจ)

Budget เป็นคำศัพท์ทางกฎหมายการคลัง แปลเป็นคำไทยว่า “งบประมาณ”

ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส คำว่า “งบประมาณ” (budget) มีความหมายแตกต่างจาก “รัฐบัญญัติงบประมาณ” (La loi de finances) กล่าวคือ งบประมาณมีลักษณะเป็นบัญชีหรือเอกสารทางการเงินที่มีการบันทึกรายการรายได้และรายจ่ายของรัฐในปีหนึ่ง ๆ (แนวคิดทางบัญชี) ส่วนรัฐบัญญัติงบประมาณนั้นเป็นกฎหมายที่อนุญาตให้มีการจัดเก็บรายรับและอนุญาตให้นำเงินไปใช้จ่ายเพื่อครอบคลุมภาระของรัฐ (แนวคิดทางกฎหมาย)¹⁸ ซึ่งต้องผ่านกระบวนการนิติบัญญัติ ทั้งนี้ งบประมาณของสาธารณรัฐฝรั่งเศส จะประกอบไปด้วยบัญชี 3 ประเภท ได้แก่ งบประมาณทั่วไป งบประมาณผนวก และ งบประมาณบัญชีพิเศษ¹⁹

งบประมาณทั่วไป (Le budget general) คือ งบประมาณที่แสดงรายรับและภาระค่าใช้จ่ายของรัฐทั้งหมด ซึ่งงบประมาณทั่วไปนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของงบประมาณประจำปี

งบประมาณผนวก (Les budgets annexes) คือ งบประมาณของหน่วยงานของรัฐที่ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลซึ่งดำเนินกิจกรรมในการผลิตสินค้าหรือให้บริการที่ทำให้เกิดการจ่ายค่าสินค้าและค่าบริการตามมา ทั้งนี้ การจัดตั้งงบประมาณภาคผนวกและการผูกพันรายได้กับงบประมาณภาคผนวกเป็นการเฉพาะนั้นจะทำได้ก็ต่อเมื่อมีบทบัญญัติในรัฐบัญญัติงบประมาณให้อำนาจไว้เท่านั้น ปัจจุบัน สาธารณรัฐฝรั่งเศส มีงบประมาณผนวกอยู่ 3 กรณี ได้แก่ สำนักงานรัฐกิจจานุเบกษา (Les Journaux Officiels) โรงกาษาปณ์ (Les Monnaies & Médailles) และการบินพลเรือน (L'Aviation Civile)

งบประมาณบัญชีพิเศษ (Les Comptes Speciaux) คือ งบประมาณที่ระบุรายได้และรายจ่ายของรัฐที่มีความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงกัน กล่าวคือ การนำรายได้บางประเภทไปผูกกับรายจ่ายบางเรื่องเป็นการเฉพาะเจาะจง ดังนั้น งบประมาณบัญชีพิเศษจึงมีวัตถุประสงค์เป็นการแสดงความสัมพันธ์หรือความเชื่อมโยงระหว่างรายได้กับรายจ่าย กฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส กำหนดให้มีงบประมาณบัญชีพิเศษได้ 4 บัญชี ได้แก่ (1) บัญชีการผูกพันรายได้กับรายจ่ายเป็นกรณีพิเศษ (Les credits des comptes d'affectation spéciale) (2) บัญชีการพาณิชย์ (Des comptes de commerce) (3) บัญชีด้านเงินตรา (Des comptes d'opérations monétaires) (4) บัญชีธุรกรรมการเงิน (Les crédits des comptes de concours financiers)

กฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่บัญญัติเรื่องลักษณะและองค์ประกอบของงบประมาณที่สำคัญได้แก่ รัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยรัฐบัญญัติงบประมาณ ค.ศ. 2001 (La Loi organique n° 2001-692 du 1er août 2001 relative aux lois de finances : La LOLF)

¹⁸ François Chouvel, *Finances Publiques* 2017, (Paris : Gualino Editeur), Collection, 20e édition, 2017, p.24.

¹⁹ Vincent Dussart, *Finances publiques*, (Orléans : Paradigme, 2010), pp.47-48.

« Le Premier ministre » (เลอ-เพร่อ-มิ-เย-มิ-นิสทร์)

Le Premier ministre เป็นคำศัพท์ทางด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญ (droit constitutionnel) หมายถึง นายกรัฐมนตรี

นายกรัฐมนตรีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีของประเทศ (le Président de la République) ซึ่งประธานาธิบดีอยู่ในฐานะเป็นประมุขของประเทศ ในขณะที่นายกรัฐมนตรีมีสถานะเป็นหัวหน้ารัฐบาลและเป็นหัวหน้าของคณะรัฐมนตรี (conseil des ministres) ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจะทำการประกาศในหนังสือราชการของประเทศ (Journal officiel) ซึ่งเป็นการประกาศอย่างเป็นทางการ และในขณะเดียวกันนายกรัฐมนตรีก็อาจถูกปลดออกจากตำแหน่งโดยประธานาธิบดีได้หากบริหารประเทศไม่ดีหรือทำให้เกิดความเสียหายต่อประชาชน

บทบาทหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีฝรั่งเศสมีด้วยกันหลายประการ อาทิ

- เสนอรายชื่อบุคคลที่เหมาะสมต่อประธานาธิบดีเพื่อให้พิจารณาแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี (ministre) และเป็นคณะทำงานในรัฐบาล (le gouvernement) ของตน

- บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อยและประสานการทำงานระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง ๆ (coordonne l'activité des ministres)

- รับผิดชอบในกิจการต่าง ๆ ของกองทัพบก (la défense nationale) ซึ่งเป็นหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

- มีอำนาจในการเสนอร่างกฎหมาย (projets de loi) ต่อรัฐสภา (le Parlement) เพื่อให้รัฐสภาประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป กฎหมายจึงถือเป็นเครื่องมือสำหรับการบริหารประเทศของรัฐบาล

- มีอำนาจในการเสนอเรื่องต่อประธานาธิบดีเพื่อให้พิจารณาทบทวนหรือแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ (une révision de la Constitution) ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

- รับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลต่อสภาผู้แทนราษฎร (l'Assemblée nationale) และทำหน้าที่ตอบข้อสงสัยในการทำงานของพรรคการเมืองฝ่ายค้าน เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐทั่วประเทศ